



Łódź 02.12.2024

Prof. dr hab. n. med.

Agnieszka Żebrowska

Katedra i Klinika Dermatologii i Wenerologii UM w Łodzi

Recenzja rozprawy doktorskiej

Lek. Edyty Sawińskiej: **Ocena poziomu stygmatyzacji wśród pacjentów z chorobami skóry**

Promotor: Prof. dr hab. n. med. Adam Reich

**Uniwersytet Rzeszowski, Instytut Nauk Medycznych, Zakład i Klinika Dermatologii
Rok: 2024**

Rozprawa doktorka lek. Edyty Sawińskiej koncentruje się na analizie zjawiska stygmatyzacji wśród pacjentów dermatologicznych, co stanowi bardzo istotny obszar badań w psychodermatologii. Stygmatyzacja pacjentów z chorobami skóry, takimi jak łuszczyca, atopowe zapalenie skóry czy trądzik, wpływa negatywnie nie tylko na stan psychiczny chorych, ale również na ich jakość życia i interakcje społeczne. Autorka słusznie podjęła się badań nad tym zagadnieniem, które często jest marginalizowane w praktyce klinicznej, a jednak ma głęboki wpływ na zdrowie psychiczne pacjentów.

Badanie przeprowadzone przez doktorantkę odpowiada na potrzebę głębszego zrozumienia psychospołecznych konsekwencji schorzeń dermatologicznych, takich jak łuszczyca, atopowe zapalenie skóry czy inne przewlekłe dermatozy. Ponadto praca wprowadza elementy kwestionariusza oceniającego poziom stygmatyzacji, co nadaje jej wymiar praktyczny i może przyczynić się do lepszego wsparcia psychologicznego pacjentów w przyszłości.

Autorka wprowadza tematykę stygmatyzacji poprzez omówienie teoretycznych podstaw jakości życia związanej ze zdrowiem (HRQoL), koncepcji samooceny oraz zaburzeń obrazu ciała, co stanowi solidne podstawy do głębszej analizy psychospołecznych skutków chorób dermatologicznych. Nowatorskie podejście doktorantki polega na przeprowadzeniu badania porównawczego między pacjentami z chorobami skóry a grupą kontrolną bez schorzeń dermatologicznych, co pozwala na bardziej obiektywną ocenę specyficznego wpływu chorób skórnych na postrzeganą stygmatyzację. Zastosowanie narzędzi takich jak m. in. Kwestionariusz Postrzeganej Stygmatyzacji (PSQ) oraz Kwestionariusz Zdrowia Pacjenta (PHQ-4) w analizie nastroju i samooceny pacjentów podkreśla rzetelność metodologiczną badania i dostarcza solidnych danych ilościowych do analizy problemu.

Struktura pracy jest zgodna z wymaganiami formalnymi rozpraw doktorskich, a przedstawione rozdziały są logicznie uporządkowane i zawierają dodatkowo załączniki dające pełny obraz wykorzystanych metod badawczych.

Monografię rozpoczyna rozdział zawierający CV doktorantki, z listą publikacji pełnotekstowych, referatów zagranicznych i krajowych oraz wymieniona aktywność w ramach projektów naukowych i jako współbadacza w badaniach klinicznych.

Część teoretyczna zawiera wnikliwą analizę literatury dotyczącej jakości życia, stygmatyzacji i jej wpływu na zdrowie psychiczne pacjentów, opartą na badaniach klinicznych oraz artykułach przeglądowych. Autorka zwięźle omówiła istniejące koncepcje teoretyczne i badania dotyczące stygmatyzacji w dermatologii, pojęcia samooceny oraz zaburzenia obrazu ciała, co pozwala zrozumieć kontekst badania i cel jego realizacji.

Następnie doktorantka przedstawiła Założenia i cele pracy.

Celem pracy było zbadanie obciążenia psychospołecznego chorobami skóry poprzez ocenę zjawiska stygmatyzacji i zaburzeń dysmorficznych ciała w grupie pacjentów z chorobami skóry w porównaniu z grupą kontrolną oraz przedstawienie obecnego stanu wiedzy na temat procesu stygmatyzacji u pacjentów dermatologicznych. Doktorantka postawiła sobie szczegółowe pytania, które miały odpowiedzieć na założenia pracy doktorskiej.

Metodologia badań, uwzględniająca analizę porównawczą między pacjentami dermatologicznymi a grupą kontrolną, jest dobrze uzasadniona.

Grupa badana liczyła 250 pacjentów z aktywnymi chorobami skóry w wieku 13-88 lat, a grupa kontrolna – 125 osób bez schorzeń dermatologicznych, w wieku 18-75 lat. Doktorantka przedstawiła w jasny sposób charakterystykę demograficzną i dane kliniczne pacjentów i grupy kontrolnej.

Autorka przedstawiła szczegółowe kryteria włączenia i wyłączenia uczestników oraz zastosowane metody statystyczne. Wybór narzędzi badawczych, takich jak Kwestionariusz Postrzeganej Stygmatyzacji (PSQ), Skala Postrzeganego Stresu (PSS-10), Kwestionariusz Obaw Dymorficznych (DCQ), Subiektywna Ocena Stanu Zdrowia (EQ-5D) oraz Kwestionariusz Zdrowia Pacjenta (PHQ-4), pozwala na wielowymiarową ocenę stygmatyzacji i nastroju badanych. Do oceny wyników zastosowano właściwe metody analizy statystycznej dla opisanych grup i zmiennych ilościowych porównywanych w obu grupach.

Wyniki badań są przedstawione jasno i przejrzysto zarówno dla grupy badanej jak i porównawczej. Całość badań uzupełniają 67 tabel oraz 2 ryciny, które szczegółowo przedstawiają uzyskane wyniki.

Praca lek. Edyty Sawińskiej dostarcza interesujących wyników, które rzucają nowe światło na zjawisko stygmatyzacji pacjentów z chorobami skóry w Polsce.

W wynikach autorka szczegółowo opisuje różnice w poziomie stygmatyzacji między grupą pacjentów dermatologicznych a grupą kontrolną, wskazując, że pacjenci z widocznymi zmianami skórnymi doświadczają znacznie wyższego poziomu odczuwanej stygmatyzacji. Wyniki wskazują, że mężczyźni i kobiety z chorobami skóry czują się podobnie napiętnowani, co stanowi ciekawą obserwację odchodzącą od stereotypowego postrzegania chorób dermatologicznych jako bardziej obciążających dla kobiet.

Analiza zależności między poziomem stygmatyzacji a różnymi zmiennymi demograficznymi, takimi jak wiek, status materialny czy poziom wykształcenia, stanowi wartościowy wkład do nauki. Autorka wykazała, że pacjenci z niższym statusem materialnym oraz ci o niższym poziomie wykształcenia odczuwają wyższy poziom stygmatyzacji, co może być istotnym

elementem w planowaniu wsparcia psychologicznego. Dodatkowo, zauważono istotny wpływ choroby skóry na samoocenę i występowanie myśli samobójczych, co stanowi alarmujący wniosek, sugerujący konieczność lepszej integracji wsparcia psychologicznego w leczeniu dermatologicznym.

Wyniki badań pozwoliły doktorantce na opracowanie wniosków odpowiadających założonemu celowi pracy i stanowią, że:

- osoby cierpiące na choroby skóry są stygmatyzowane przez społeczeństwo,
- poziom stygmatyzacji wśród pacjentów dermatologicznych nie zależy od płci,
- poczucie stygmatyzacji wśród pacjentów z chorobami skóry pozytywnie koreluje z odczuwanym stresem, niezadowoleniem z własnego wyglądu, przebywaniem na zwolnieniu lekarskim czy na emeryturze, natomiast nie dostarczono dowodów na korelację z trudnościami ekonomicznymi, stanem cywilnym wolnym, czy niższym poziomem wykształcenia,
- u pacjentów ze schorzeniami dermatologicznymi częściej występują zaburzenia dysmorficzne ciała w porównaniu z osobami bez tych schorzeń,
- osoby cierpiące na schorzenia dermatologiczne zdecydowanie częściej przejawiają zaburzenia lękowe i depresyjne,
- pacjenci z chorobami skóry częściej prezentują myśli samobójcze niż osoby zdrowe.

Badania przeprowadzone przez doktorantkę stanowią przydatne źródło wiedzy dla praktyki klinicznej, podkreślając wagę całościowego podejścia do pacjenta i zrozumienia psychospołecznych skutków chorób dermatologicznych.

Dojrzała i umiejętnie prowadzona dyskusja opierająca się na porównaniu wachlarza badań własnych z dobrze dobranymi danymi piśmiennictwa światowego, zawierającego 85 pozycji, z czego większość pochodzi z ostatnich lat, wskazuje na bardzo dobrą znajomość badanego tematu i biegłe poruszanie się w omawianym problemie badawczym.

Wyniki pracy wskazują na potrzebę lepszego rozpoznania problemu stygmatyzacji w opiece dermatologicznej i sugerują potrzebę holistycznego podejścia do pacjenta co mogłoby korzystnie wpłynąć na jakość życia pacjentów. Pacjenci dermatologiczni bez wątpienia

wymagają całościowego podejścia terapeutycznego z uwzględnieniem strategii przeciw piętnowaniu. Wyniki badania być może przyczynią się do poprawy warunków leczenia oraz opieki nad pacjentem dermatologicznym.

Praca napisana jest poprawnym językiem naukowym. W przygotowaniu wyników do publikacji warto może znacznie skrócić opisy wyników i uwypuklić tylko danych istotnych statystycznie.

Praca lek. Edyty Sawińskiej wnosi istotny wkład do dziedziny psychodermatologii, uwzględniając wpływ stygmatyzacji na pacjentów z chorobami skóry. Badania te mają zarówno wartość naukową, jak i praktyczną, dlatego rekomenduję Wysokiej Radzie Naukowej Kolegium Nauk Medycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego, przyjęcie pracy i dopuszczenie doktorantki lek. Edyty Sawińskiej, do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Praca odpowiada warunkom sformułowanym w art. 187 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.